

ATD VIERDE WERELD

mensenrechtenbeweging met de allerarmsten

All Together for Dignity

Jaarbericht 2023

INLEIDING

In de Troonrede zei Koning Willem Alexander: “Voor lang niet iedereen is een fatsoenlijk huis, een goede gezondheid en een veilige thuissituatie vanzelfsprekend. Niet elk kind krijgt dezelfde kansen op een goede toekomst en niet iedere inwoner van ons land voelt zich gehoord en gezien.” Het armoedevraagstuk vraagt om daadkracht. “Om kinderarmoede tegen te gaan wordt het kindgebondenbudget verhoogd. Ook wordt het Noodfonds Energie verlengd, zodat mensen die hun energierekening niet meer kunnen betalen een vangnet hebben.”

“Kansengelijkheid, bestaanszekerheid en perspectief bieden aan mensen, vormt de kern van de ambitie waarmee dit kabinet aan de slag is gegaan – in goede samenwerking met gemeenten, provincies en waterschappen.”

Op de website van de Overheid (rijksoverheid.nl) van 19 september 2023 staat “Prinsjesdag 2023: maatregelen voor meer bestaanszekerheid. Het kabinet gaat 2 miljard euro investeren in structurele maatregelen “om ervoor te zorgen dat iedereen kan meekomen in de samenleving en om te voorkomen dat de armoede stijgt.”

In 2023 heeft de regering eindelijk erkend dat armoede een structureel probleem is in Nederland.

830.000 Nederlanders leven in armoede. “Het kabinet voelt een grote verantwoordelijkheid om maatregelen te nemen voor meer bestaanszekerheid, ondanks de demissionaire status.”

Het is voor het eerst sinds jaren, dat armoede door de overheid publiekelijk als een structureel probleem werd erkend. Dus niet als de schuld van de armen zelf.

In de pers is dit jaar ook veel meer aandacht geschonken aan armoede als structureel probleem en aan de langdurige en zelfs generaties durende armoede in Nederland.

VERNIEUWING VAN DE BEWEGING IN NEDERLAND

De armoede werd erger, de regering en veel burgers bleven de oorzaken zien in het verkeerde gedrag van de armen zelf. Het feit dat o.a. nieuwe wetgeving in 2015 de belangrijkste oorzaak was van de verslechtering van de positie van de armen, drong het afgelopen jaar pas goed door. Met name de toeslagen-affaire schudde de politiek en de bevolking wakker.

Opeens werd er anders in de pers over armoede en de armen geschreven. Structurele armoede - veroorzaakt door de regering - bestaat echt.

De toename van de armoede heeft gemaakt dat er veel initiatieven zijn ontstaan, plaatselijke en ook landelijke. Veelal op basis van vrijwilligheid. Veelal door strijdbare mensen die zelf in armoede leven.

Het feit dat armoedebestrijding vooral moet gaan om veranderingen op beleidsniveau van instanties en op politiek niveau begon langzamerhand meer door te dringen.

Voor ATD Vierde Wereld betekende dat onder andere dat we zochten naar samenwerking met andere organisaties.

Onze beweging is gericht op vrijwillig engagement, met voorrang aan de armsten en hun ervaringskennis is ons uitgangspunt. Dit namen we mee in de samenwerking met de andere organisaties.

Het afgelopen jaar heeft ATD Vierde Wereld Nederland veel geïnvesteerd in een vernieuwingsproces. Vanuit het Internationaal Centrum kregen we hulp om dit traject in te zetten.

Een supervisor begeleidde enkele bijeenkomsten van een dag op 't Zwervel en een halve week op het internationaal centrum in Méry sur Oise, Frankrijk. We gunnen ons de tijd voor een goede basis van deze vernieuwing.

17-18-19 Maart: Tour door Nederland door het Internationaal Leiderschapsteam om de groep Zuid Limburg/Heerlen, het ontmoetingscentrum Wijhe en het Landelijke Centrum in Den Haag te bezoeken en de mensen te spreken. Middels vragen en hun oor te luister te leggen om zo te horen en te voelen hoe de beweging bij hen leeft en hoe ze daar uitdrukking aangeven.

29 juli: Landelijke bijeenkomst ATD Vierde Wereld NL:

Thema: De toekomst van de beweging ATD Vierde Wereld in Nederland. Hoe gaan we samen verder, wat is er nodig?

ATD blijft een mensenrechtenbeweging waarin we heel arme en uitgesloten gezinnen willen leren kennen. En van hen leren hoe mensenrechten worden geschonden. Daarvoor is vriendschap nodig, maar ook eisen durven stellen aan elkaar. We hebben besproken welke groepen en activiteiten er vanuit ATD in Nederland bestaan en hoe we contact met elkaar kunnen houden.

Er waren 20 deelnemers.

18-19-20 augustus: Méry-sur-Oise

We zijn met een tiental mensen 3 dagen naar het Internationale Centrum van ATD in Méry sur Oise geweest om de bron/basisvisie van de beweging te (her)ontdekken.

Er waren diverse momenten van uitwisseling rond de toekomst van ATD Nederland

Vier woorden voor een vernieuwde visie: hoopvol - respect - samen sterk - communicatie zijn ook creatief tot uitdrukking gebracht.

16 september: alternatieve ontmoetingsdag: Thema: Wat kan je zelf doen en wat denk je dat er nodig is voor ATD in heel Nederland? Het Internationale Leiderschapsteam heeft met 31 deelnemers uit het hele land gesproken over hoe ieders talenten in te zetten ten gunste van de beweging, hoe goed met elkaar te communiceren en kennis te delen, dat vormend kan zijn voor iedereen. Ook tijdens deze dag is creatief uiting gegeven aan de vier woorden: hoopvol – respect –samen sterk - communicatie.

9 december: Toekomstdag: Het motto dat de supervisor ons meegaf was een tekst van Père Joseph: “Je helpt me bij 't vinden van onze eigen levensopdracht, niets zonder jou (ieder van ons) en niets zonder anderen.”

Het doel van deze dag was om ons nieuwe programma voor de toekomst van ATD Vierde Wereld NL vast te stellen:

- Het investeren in gezamenlijke vorming
- Onze kennis en ervaring delen
- Onze acties voortzetten
- Onze middelen goed gebruiken
- Op zoek gaan naar nieuwe mensen.

Er waren 30 deelnemers.

NATIONAAL TEAM:

Het nationaal team bestond uit vier personen. Teamvergaderingen hadden plaats eens in de twee weken. Meestal per ZOOM en eens per twee maanden kwamen ze bijeen.

Door vertrek van twee leden per 1 april zijn deze bijeenkomsten gestopt. De twee overgebleven leden namen de verantwoordelijkheid hierna op zich tot eind 2023.

NIEUWJAARSRECEPTIE

14 januari: landelijke nieuwjaarsreceptie op 't Zwervel. Dit jaar hadden de jongeren de nieuwjaarsreceptie voorbereid. Annie van den Bosch deed verslag van het afgelopen jaar en wierp een blik in de toekomst. De jongeren hielden een presentatie over de activiteiten van het afgelopen jaar en de nieuwe plannen: o.a. over het jongerenkamp in het komend jaar. Ze hadden heerlijke hapjes gemaakt waar iedereen van genoot tijdens het gezellige samenzijn met elkaar na de presentatie. Onze complimenten aan de jongeren.

BURGERDIALOOG IN OSS

Thema “Recht op bescherming van het gezin”

Het hoofdthema was Jeugdzorg en uithuisplaatsing van kinderen uit arme families.

Tijdens deze burgerdialoog gingen we met elkaar in gesprek vanuit het gezichtspunt van de burger die met uithuisplaatsing vanwege armoede te maken heeft gehad. Als iemand te maken krijgt met hulpverlening en kindbescherming is er sprake van een verschil in positie en beslissingsmacht. De ouders zijn afhankelijk van beslissingen van anderen, waarvan ze vaak het gevoel hebben dat die hen niet goed kennen en begrijpen. In deze dialoog wilden we elkaar op de eerste plaats als gelijkwaardige mensen ontmoeten. We zien de (collectieve) ervaringen en kennis van ouders als een noodzakelijke inbreng om te komen tot goede hulpverlening en beleid.

Een van de bevindingen uit de burgerdialoog.

*Controleer het dossier **met** de ouders.*

Wanneer een multidisciplinair team een dossier behandelt, hebben de meeste betrokkenen de ouders nauwelijks ontmoet. Dit is indrukwekkend en bedreigend. Suggestie: Er zou een voorbereidend gesprek met de ouders moeten zijn om te controleren of het dossier correct is. En breng ter plekke correcties aan, voordat het naar de rechter wordt gestuurd. De observaties van professionals, het netwerk van mensen en het onderzoek moeten onafhankelijk zijn. En we moeten luisteren naar mensen die positieve dingen te zeggen hebben over het gezin.

Wat is goed voor het kind?

Het gezin moet zijn mening kunnen geven over de hulp die aan de kinderen wordt geboden. En dat moeten de kinderen ook doen. Gescheiden worden van je ouders is vaak traumatisch.

Goed ouderschap heeft veel te maken met de veiligheid die geboden wordt. Maar al te vaak is de hulp die professionals bieden een onveilige plek in plaats van een ondersteunende factor voor de kinderen. Zelfs als je in minder veilige omstandigheden leeft, kun je nog steeds een goede ouder zijn.

Hiervan is een openbaar verslag gemaakt.

Het boek: "Recht op bescherming van het Gezin" is nog bestelbaar via de webshop:

<https://www.atd-vierdewereld.nl/product-categorie/boeken/nederlandstalige/>

21 deelnemers uit verschillende delen van het land en uit België.

JONGERENKAMP

19-26 juni had dit jongerenkamp plaats op 't Zwervel; deelname door de Jongerenbeweging van ATD en de Vindplek Loosduinen. De samenwerking tussen twee verschillende jongerenorganisaties stond tijdens deze dagen centraal. Rondom het kampvuur hebben de jongeren kennis met elkaar gemaakt. Het thema van het kamp was “[mentaal welzijn](#)”. In de workshops *verbindende communicatie* en positieve psychologie is aandacht besteed aan dit thema. Het kamp werd afgesloten met een BBQ en een karaoke. Het was een leerzaam jongerenkamp.

PLAATSELIJKE EN REGIONALE BIJEENKOMSTEN

Zuid Limburg/Heerlen

De lokale groep Zuid Limburg is in 2023 elke woensdagmiddag bij elkaar gekomen in de huiskamer van de Andreasparochie in Heerlen. Twaalf personen woonden regelmatig de woensdagmiddagen bij. Daarnaast hadden groepsleden contact met ongeveer zes personen/gezinnen van wie ze hun ervaringen meenamen bij het bespreken van thema's.

Ze gingen in gesprek met de wethouder van Sociale Zaken, Peter van Zutphen. Annie van den Bosch heeft hem het boek “Recht op bescherming van het gezin, schrijnende armoede en uithuisplaatsing van kinderen” aangeboden.

Naast de woensdagmiddag bijeenkomsten namen ze ook deel aan de landelijke activiteiten, georganiseerd door ATD Vierde Wereld en van andere organisaties in Limburg. Zoals van Stichting Burgerkracht de Pijler (films, symposium, dialoog Limburgse armoede beweging en provinciaal overleg cliëntenraden), Zuyd Hogeschool (symposium, leeratelier over armoede), de Adviesraad MO Heerlen (heroprichting platform armoede Heerlen), Stichting Tijdig (symposium, dialoog), activiteiten georganiseerd rondom het Nationaal Programma Heerlen Noord enz.

Voor de Werelddag van verzet tegen extreme armoede 17 oktober hielden ze een viering in de Andreas parochie en een lunch met dialoog, beiden hadden het thema: “Rechtvaardigheid begint met het teruggeven van waardigheid aan de mens die in extreme armoede leeft en buitengesloten wordt”. (Nieuwsgierig naar uitgebreidere info van hun activiteiten? Kijk op onze website.)

OSS

Deelname van een medestander in de Adviesraad Sociaal Domein, in de kenniskring WIAS (Werk Inkomen, Armoede, schuldhulpverlening) 9 x deel genomen.

Inbreng: een schriftelijke bijdrage over de betekenis van het gemeentelijk armoedebeleid, dat is uitgesplitst naar uitkering, werkvoorzieningsschap schuldhulpverlening: voor de klant en de Gemeente tijdrovend en versnipperd.

Verder betrokken bij gezinnen waar kinderen uit huis zijn geplaatst.

NIJMEGEN

In het voorjaar hield de leesgroep diverse groepsgesprekken in het Karmelklooster te Nijmegen. Teksten van Père Joseph werden gebruikt als inspiratiebron voor medestanders en ouders in armoede. Helaas werd het tijdelijk gestopt wegens ziekte van de gespreksleider.

EMMEN EN OMSTREKEN

Een overleg, dat eens in zes tot acht weken plaats vond, van gezinnen en diaconale geëngageerden over het 'wel en wee' van de gezinnen. Er werd gezorgd voor de uitnodiging, het verslagje en het ophalen en terugbrengen van gezinnen. De diaconale werkers faciliteerden de ontvangstlocatie en een 'warme ontvangst'. Eenmaal per jaar verzorgen zij een uitje in de regio voor de gezinnen. Een delegatie van de gezinnen en de diaconie was ook aanwezig tijdens onze recente Toekomstdag.

SAMENWERKING MET ANDERE ORGANISATIES

Deelname aan [Alliantie van Kracht](#) / input en congres van 10 november 2023 met het thema 'het duurzaam doorbreken van generatiearmoede in de veenkoloniën'.

Tijdens het congres gaven ze ons een kijkje in de keuken van Nationaal Programma Rotterdam Zuid en Nationaal Programma Heerlen Noord, hun eigen programma van de Alliantie van Kracht en Kansrijk Groningen.

Er werd deelgenomen, als ervaringsdeskundige van ATD Vierde Wereld, aan meerdere sessies ter voorbereiding van het 1e faseplan dat loopt van augustus 2023-augustus 2024.

De Alliantie van Kracht bestrijkt de provincies Groningen en Drenthe.

www.alliantievankracht.nl

Inspraak [gemeente Leiden](#) / Armoede nota Commissievergadering 16 november 2023.

Hier werd gesproken over het tegengaan van intergenerationele armoede. Die passage had een vraag opgeroepen bij Adviesraad Sociaal Domein Leiden. Hierin werd door de vertegenwoordiger van ATD een voorstel gedaan tot meer inhoudelijke kennis over generaties durende armoede.

Hij nam ook deel aan verschillende inspraakmogelijkheden waarbij hij het accent legde op het thema: “de aanpak van armoede is een samenlevingsopgave.”

Deelname aan [Landelijke Armoede Coalitie](#)

Zij bundelen de krachten om armoede en schulden aan te pakken. Dit netwerk treedt regelmatig naar buiten, en zorgt voor aandacht en blijvende agendering in de politiek. Deelname aan de 3-maandelijkse bijeenkomsten. Bijdrage aan de brieven aan de regering. Bijdrage aan hun website voor de rubriek “gezichten” van twee leden van ATD Vierde Wereld.

INTERNATIONAAL

20 november: Deelname aan het Europese symposium van ATD Vierde Wereld te Pierrelaye, Frankrijk, met het thema: Recht op het leven als gezin, met twee deelnemers uit Nederland, een docente van de Universiteit Wageningen, specialisatie armoede, en een verantwoordelijke van ATD Vierde Wereld NL. Uit het verslag van ATD Internationaal: “In hun relaties met maatschappelijk werkers drukten activisten van de Vierde Wereld hun wens uit om *“piloten te blijven en geen passagiers, om erkend te worden als mensen die over knowhow beschikken en om professionals co-piloten te laten zijn”*. Als er dus tot plaatsing wordt besloten, moet er tussen ouders, professionals en het geplaatste kind worden nagedacht over de beste manier om de band in stand te houden. Het doel moet namelijk de terugkeer van het kind naar zijn gezin zijn. *“Onze investering als ouders is moeilijk, het gevoel bekeken te worden neemt de overhand”*, merkten de deelnemers op.”

Deelname aan de Europese bijeenkomst in Pierrelaye 1 t/m 3 december.

Onderwerpen: Verantwoordelijkheid - ook financieel - van de nationale stichtingen en verenigingen van ATD voor de Europese beweging. Bepalen van gezamenlijke thema's, zoals het recht op gezinsleven; de vernieuwing van het internationaal leiderschap; elkaar ondersteunen bij de ontwikkeling van nieuwe kennis, ook voor een gezamenlijk thema; de onderwerpen m.b.t. de Europese verkiezingen; ontwikkelen van onderlinge ondersteuning m.n. naar de nieuwe deelname van ATD-teams in Oost Europa.

Het Internationaal Leiderschapsteam hield elke 3 maanden een Internationaal ZOOM verslag, waar ATD Nederland ook aan deelnam; evenals aan de maandelijkse ZOOM-bijeenkomsten van het Europees Leiderschapsteam.

BESTUUR

Het bestuur (onbezoldigd) van de stichting kwam in 2023 vijf keer in vergadering bijeen, waarvan 2 keer per video. Het bestuur stelde de jaarrekening vast en keurde de begroting goed. Regelmatig terugkerende onderwerpen waren de voortgang van de activiteiten van de beweging, de afwikkeling van enkele erfenissen/legaten, de stand van zaken van de financiën, de fondsenwerving, de stand van het onderhoud van de gebouwen, de stand van zaken met betrekking tot de beleggingen, personele kwesties en de samenwerking/relatie van het bestuur met het Nationale Team en met de internationale beweging.

FINANCIËN

Het negatieve resultaat van 2022 is meer dan gecompenseerd door het positieve resultaat van 2023. De beleggingen hebben een groot deel goed gemaakt van het verlies in 2022.

Daarnaast ontvingen we een groot legaat. Mede daardoor konden we bijdragen aan een internationaal project van de beweging over het recht op gezinsleven. Bij de uitgaven valt op de geringere personeelskosten, deels door pensionering en deels door beëindiging arbeidsovereenkomst.

De beoordelingsverklaring van de accountant (BDO) en de gehele jaarrekening 2023 zijn te vinden op onze website www.atd-vierdewereld.nl (Onder het kopje: “Onze wereld” en dan “Onze financiën”)

CIJFERS 2023

Baten	Reëel 2023	Begroot	2022
Baten uit eigen fondsenwerving	327.636	125.500	131.934
Baten met bestemming	7.254	28.000	90.605
Subsidie van overheden	4.820	8.500	6.855
Baten uit beleggingen	60.550	30.000	-107.814
Overige baten	18.509	8.600	7.465
Som der Baten	418.769	200.600	129.045
Bestedingen aan doelstellingen			
Activiteiten in Nederland	138.061	180.093	224.222
Onderst. internationale projecten	71.728	1.799	1.785
Subtotaal	209.790	181.892	226.007
Overige lasten			
Kosten beleggingen	7.083	-	7.286
Kosten werving baten eigen Fondsenwerving	15.341	14.085	13.299
Kosten beheer en administratie	25.419	25.321	25.504
Som der overige lasten	47.843	39.406	46.089
Resultaat exploitatie	161.136	-20.698	-143.051

SAMEN VOOR WAARDIGHEID

Opkomen voor mensenrechten met mensen die het meest lijden onder armoede.

Drukker: **PRINT123**

Dit jaarbericht kwam mede tot stand dankzij de bijdrage van:

Vierde Wereldfonds + Ars Donandi

Giften welkom op: NL 27 INGB 0002 7522 00
t.n.v. Stichting ATD Vierde Wereld Nederland
Regentesseplein 13
2562 EV Den Haag
Tel: 070 3615787
denhaag@atd-vierdewereld.nl
www.atd-vierdewereld.nl

Foto's voor en achterzijde: Schilderingen gemaakt tijdens bijeenkomst in Méry sur Oise en de alternatieve ontmoetingsdag in Wijhe in het kader van het vernieuwingsproces.